

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa, 3. XII. 2014

III.7040.73.2014.LN

**Pani
Ewa Kopacz
Prezes Rady Ministrów**

Szanowna Pani Premier,

Zwracam się do Pani Premier z uprzejmą prośbą o podjęcie działań, mających na celu dostosowanie przepisów prawa pracy w zakresie czasu pracy do pełnej zgodności z art. 4 ust. 2 Europejskiej Karty Społecznej.

Rzeczpospolita Polska ratyfikowała zdecydowaną większość postanowień Karty (niezrewidowanej) w 1998 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 8, poz. 67 ze zm.). W odniesieniu do art. 4 Polska wyłączyła z ratyfikacji tylko jej ust. 1, w świetle którego strony zobowiązują się uznać prawo pracowników do takiego wynagrodzenia, które zapewni im i ich rodzinom godziwy poziom życia. Zgodnie z art. 4 ust. 2 Karty strony zobowiązują się uznać prawo pracowników do zwiększonej stawki wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, z zastrzeżeniem wyjątków w przypadkach szczególnych. Co prawda postanowienie art. 4 ust. 2 Karty nie określa wymaganego minimalnego zwiększenia stawki wynagrodzenia, to jednak Europejski Komitet Praw Społecznych (Komitet Niezależnych Ekspertów Rady Europy w dziedzinie Karty, dalej jako EKPS) uznał, że rekompensatą za pracę w godzinach nadliczbowych, zamiast zwiększonego wynagrodzenia, może być czas wolny, ale również jego wymiar powinien być wyższy od liczby przepracowanych godzin nadliczbowych (por. streszczenie prawa precedensowego EKPS, przygotowane przez sekretariat Europejskiej Karty Społecznej, [w:] Przewodnik po Europejskiej Karcie Społecznej, Warszawa 2002, s. 122). Ponadto EKPS uznał w ramach wykładni, że chociaż postanowienie art. 4 ust. 2 Karty dotyczy wszystkich pracowników, to zgodne z tym postanowieniem jest pozbawienie prawa do dodatków za pracę w godzinach nadliczbowych pracowników zajmujących stanowiska kierownicze (z uwagi, jak zaznaczył, na wysokie zazwyczaj płace tej kategorii pracowników) oraz funkcjonariuszy publicznych. W odniesieniu do tej kategorii pracowników EKPS podkreślił, że nie jest dopuszczalne pozbawienie dodatku wszystkich pracowników sektora publicznego, a jedynie wysokich

funkcjonariuszy publicznych. Z tego też względu Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 21 stycznia 2014 r. (sygn. akt P 26/12) uznał, że art. 42 ust. 4 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 223, poz. 1458 ze zm.) w zakresie, w jakim dotyczy pracowników samorządowych zarządzających w imieniu pracodawcy zakładem pracy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 4 ust. 2 Europejskiej Karty Społecznej (OTK ZU 3/1/A/2014). W tej sytuacji uznać należy, że przepis tej ustawy w części, która nie dotyczy pracowników zajmujących stanowiska kierownicze oraz wysokich funkcjonariuszy publicznych pozostaje w sprzeczności z art. 4 ust. 2 Karty.

Od 2009 r. Rzecznik Praw Obywatelskich bezskutecznie sygnalizuje potrzebę zmian niektórych przepisów pragmatyk pracowniczych oraz Kodeksu pracy (działu szóstego) w celu doprowadzenia do zgodności ich brzmienia z art. 4 ust. 2 Karty. Oprócz wspomnianego wyżej art. 42 ust. 4 ustawy o pracownikach samorządowych oraz działu szóstego Kodeksu pracy dotyczy to następujących przepisów:

- art. 97 ust. 6, 7 i 8 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. z 2014r., poz. 1111 ze zm.),
- art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. Nr 128, poz. 1403 ze zm.),
- art. 30 ust. 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2013 r., poz. 269 ze zm.),
- art. 85 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.),
- art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. z 2012 r., poz. 404 ze zm.)

Z posiadanych przeze mnie informacji wynika, że niektóre z tych regulacji objęte są działaniami legislacyjnymi, podobnie jest – jak się wydaje – w odniesieniu do działań ukierunkowanych na zmianę działu szóstego Kodeksu pracy.

W mojej ocenie utrzymywanie regulacji prawnych pozostających w sprzeczności z obowiązującym Polskę art. 4 ust. 2 Karty nie jest możliwe i może narazić nasz kraj na dalsze zaostrzenie stanowiska EKPS. W 2008 r. Komitet Rządowy skierował do Polski tzw. silną uwagę (*strong message*), w której wyraził poważne zaniepokojenie z powodu braku zmiany ustawodawstwa krajowego zapewniającego pełną zgodność z Kartą i wezwał do odpowiedniej zmiany ustawodawstwa dotyczącego godzin nadliczbowych, w tym w administracji publicznej. W 2011 r. Komitet Rządowy przyjął ostrzeżenie pod adresem Polski w związku z nieprzeprowadzeniem zmian prawnych w Kodeksie pracy i ustawie o służbie cywilnej.

Biorąc powyższe pod uwagę oraz działając w oparciu o art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r., poz. 1648), zwracam się do Pani Premier o podjęcie intensywnych prac w celu dostosowania omawianych przepisów do zobowiązań, wynikających z art. 4 ust. 2 Karty.

Łączę wyrazy szacunku

Renata Jędrzejewska